

ORJUNA

NACIONALISTIČNI ORGAN

NAROČNINA: za Jugoslavijo: za tri mesece 12— Din,
za celo leto 48— Din; za inozemstvo je dodati poštino.
Ogledi po ceniku. — Posamezna številka Din 1.50.

Lastnik ing. F. KRANJEC. Odgov. urednik VI. I. GALZINJA.

IZHAJA VSAKO NEDELJO.

REDAKCIJA IN ADMINISTRACIJA: Učiteljska tiskarna.
Rokopisi se ne vračajo. — Anonimni dopisi se ne sprejemajo.
POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI.

ORJUNA.

Referat br. Nike Bartulovića na kongresu vseh Orjun v Splitu dne 2. decembra 1923.

Nacionalni in politični cilji Orjuna so jasno označeni v njenem programu in razvoju njenega obstanka. Edinstvena in nedeljiva Jugoslavija, močna in enotna, napredna v ekonomskem in kulturnem oziru, v socialnem in plemenskem popolnoma enakopravna država, to je naš cilj. V tem smo si edini vsi in to je tudi vse, kar nas druži. O načinu dosege tega cilja so pa mnenja lahko deljena, a dolžnost našega kongresa je, da ta mnenja pretresa, da zbere ona, ki so enotnejša ter jih čvrsto formulira in tako ustvari temelj enotne politične direktive pokreta, ki bo izvor metodam našega političnega delovanja, naši taktiki in našim odnošajem napram vsakdanjim javnim vprašanjem in političnim strankam. Jedno moramo priznati v načelu in tega nam ne more oporekati niti najzagrizenejši nasprotnik, in to je, da naš pokret tvori življensko potrebo naše Nacije v sedanjih prilikah. Naš nacionalizem je pokret, ki ga je rodila potreba domovine same. Vendar je pa pogrešal enotnega pravca in premišljenih ter utrjenih smernic tako v svoji taktiki aktualnega političnega delovanja, kakor tudi v odnošajih do javnega življenja. Ni nam škodilo to samo v očeh naših nasprotnikov, temveč je dovedlo tudi v naših lastnih vrstah do malodušnosti, neorientiranosti in apatije. Ako nečemo, da bo zgodovina registrirala naš pokret samo kot trenutni plamen, ki je hitro vzplamtel in zopet ugasnil, je skrajni čas, da s preteklostjo napravimo temeljit obračun.

Nečem preudicati kritiki, — ker vsakdo ima pravico, da iznese tudi napake, — a mnenja sem, da je veliko večje važnosti, pokazati dobra pota, kot pa grajati slaba. V kolikor je pa navzlic temu kritika potrebna, ne bom se je izogibal niti jaz, ker menim, da večji del krivde za slabo postopanje nosimo mi sami. Če ne v enaki izmeri, pa vsaj sorazmerno podeljeno. Velik del krivde pa pripada tudi vladajočim razmeram.

Naš pokret je brez dvoma najlegitimnejši dedič in naslednik predvojne nacionalističnega pokreta. A po vojni je živel v siromašnem provincijalnemu mestu, ki ni niti politični niti kulturni center. Oddajenemu od usmerjenja političnega življenja naše države, primanjkovalo mu je tudi organizacijsko tehničnih in denarnih sredstev. Na razpolago tudi ni imel večjega števila politično vzgojenih ljudi, iz katerih srede bi lahko zbiral voditelje in funkcionarje.

Oni, ki se v svojem kritikovanju sklicujejo na fašistovski pokret v Italiji in ki si žele pri nas istih metod z enakimi rezultati in uspehi, pozabljajo na temeljno razliko. Spoznanje, da predi državi v njeni moči, ugledu, napredku in enotnosti nevarnost od defetističnih, negativnih in komunističnih elementov, dalo je povod tako fašistovskemu, kakor tudi našemu gibanju. A življenski predpogoji in tla so bila popolnoma različna. Že v našem pogledu je velika razlika v sami definiciji italijanskega in našega nacionalizma. Njihov nacionalizem je enoten in kdor se priznava v Italiji nacionalistom, strinja se z vsakim nacionalno čutečim državljanom. Temu nasproti imamo pri nas ljudi, ki so trdno prepričani, da so nacionalisti, a vendar so ogorčeni nasprotniki našega jugoslovanskega nacionalizma. Razlika naših plemenskih imen in novo enotno jugoslovansko naziranje povzroča, da mora naš pokret večino truda porabiti v to, da iz srbskih, hrvatskih in slovenskih nacionalistov stvori jugoslovanske nacionaliste. Italijanski fašizem tega dela ni imel. Med tem ko mi velik del svoje borbe in dela posvečamo ljudem, ki so plemensko nacionalni, nastopil je italijanski nacionalizem lahko takoj s početka kompaktno v boj proti defetistom in destruktivnim elementom. Tega dejstva se ne sme prezreti pri določanju metod. Posledica te temeljne razlike je pa tudi, da nam je bilo v oviro vse ono, kar je pomagalo fašizmu na noge.

Pokret, ki hoče, četudi z revolucionarnimi metodami, učvrstiti zgradbo od vseh priznane nacionalizma, našel bo vedno in povsod zaščito pri onih, ki to nacionalnost in kateremkoli oziru reprezentirajo ali čuvajo. Predvsem pri vojski in kroni in tudi pri sami vladi. V Italiji se je to tudi zgodilo. Vojska je bila takoj za Mussolinija in tudi dinastiji, dasi ji mogoče niso ugajale njegove suverenske alire, je bil simpatičnejši, kot — Ljenu. Vlada pa je pod pritiskom javnega mnenja prepustila stvar toku razvoja.

A pri nas? Velik del naše javnosti, in to nacionalne javnosti, nas ne prizna kot pravi, njej lastni nacionalistični pokret. Srbski, hrvatski in slovenski nacionalisti, ki so žalibog še jako močni, nas pa povsod pobijajo. Enako nas pobija vlada, ki se pri nas kot izraz javnega mnenja sestavlja slejkoprej po plemenskem ključu v imenu javnega mišljenja. Naš nacionalizem konečno ni niti državen, ker ga ne pozna niti ustava, in tako nas vojska ne more podpirati niti javno, niti tajno, če se noče izpostaviti očitkom od strani raznih plemenskih nacionalistov, da je v službi partizanstva. Z eno besedo, mi moramo predvsem udariti pritisk od strani onih činiteljev, ki so v Italiji bili glavni podporniki fašistovskega pokreta. Poleg tega je fašizem lahko izbral ugodno konjunkturo. Vsled velike nevarnosti, ki je pretela kapitalizmu in veliki industriji od zelo razpasenega komunističnega gibanja, je fašizem izsilil pod geslom obrambe pred komunisti od kapitala velike denarne vsote. Pri nas pa ni bila niti komunistična nevarnost tako velika, niti nimamo toliko finančnih sredstev kot Italija.

Upoštevajoč vse to poleg gori navedenih dejstev, moramo načelno odkloniti vsako kritiko, ki temelji na temelju vzporeditve našega pokreta z italijanskim fašizmom. Poleg tega pa moramo iz istih razlogov paziti, kar je še važnejše, da se naše delo in metode ne usmerjajo po vzgledih italijanskega fašizma. Naša sredstva in metode morajo izhajati iz naših specijelnih razmer in potreb in pri izbiranju nas mora voditi praktična dosega konkretnih in splošnih uspehov, ne pa lepoglasne devize in fraze.

Moje mišljenje je, da je naša prva naloga, ustvariti čim večje število zavednih nacionalistov med intelektualci. Žalibog je to samo gradba že dograjenega, a nerazumno zopet porušenega. Vendar nam to neveselo dejstvo služi v dokaz, da ima naša inteligenca v sebi potenco čnega, kar ji hočemo mi podati. Nesporno dejstvo je, da je v letih 1917. do 1920. bila velika večina naše inteligence, predvsem omladine, jugoslovansko orientirana, da se je pa pozneje vedno bolj oddaljevala. Temu pa niso dali povod načelni in pozitivni vzroki, temveč popolnoma efemerni, negativni motivi dnevne politike. Naša naloga je, da odstranimo

te motive, ali pa jim odvzamemo življensko moč s tem, da povzdignemo pozitivne vrednote jugoslovanske ideologije. Praktično izraženo, ni naša inteligenca niti najmanj anacionalna, temveč nasprotno na svoj način nacionalistična. Žalibog ne jugoslovansko, temveč nam nasprotno plemensko separatistična. Naša naloga pa ni, obstoječo energijo pobijati, temveč jo dovesti na pravo pot.

Borba, ki jo je vodil italijanski fašizem proti komunizmu, je bila popolnoma druga. Bil je to boj proti bistvu stvari, proti energiji sami, ki je bila popolnoma negativna. Tu ni bilo drugih metod, kot boj do uničenja, dasi se je poskušalo tudi z drugimi sredstvi. Enako neizprosen mora biti tudi naš boj proti komunizmu, nikakor pa ne proti plemenskim nacionalistom, ki so po veliki večini bili do pred kratkim unitaristično orienrirani in so svojo smer spremenili pod vplivom negativnih vzrokov.

Krivdo na teh negativnih vzrokih nosi režim, deloma inteligenca sama, pa tudi politične stranke. Plemenski nacionalizem je bil utrjevan, mesto pobijan. Nosilci jugoslovanske misli so se izkazali preslabim, da vplivajo na stranke in režim, ter so se deloma odvrgli od svoje ideje, deloma so se pa umaknili iz javnega življenja. Ta proces traja še danes in treba ga je zaustaviti. To je naloga Orjuna, ki mora dvigniti vero v jugoslovansko misel, povdariti vse pozitivne vrednote unitaristične koncepcije in otrestiti raz organizacije vsako sumnjo, da služi tej ali oni stranki ali celo separatizmu. Z dostojanstvenim, treznim in odločnim postopanjem mora omogočiti pristop vsem resnično nacionalno čutečim intelektualcem, ki morajo zadobiti gotovost, da bodo v njej uvaževane sve-tinje in potrebe vseh naših treh plemen, ki morajo postati potrebe nas vseh.

Doslej se je dostikrat dogodilo, da je Orjuna najostreje nastopila proti ljudem najčistejše jugoslovanske preteklosti samo zato, ker so bili nasprotniki te ali one osebnosti, ki konečno niti ne pripada nacionalističnemu pokretu. Drugič se je zopet pognalo ljudi, ki so se le za nianso oddaljili od našega programa, z brezobzirnim bojem v ekstrem, mesto da bi te nianse spregledali in se zadovoljili s tem, da ostanejo v širokem okviru jugoslovanske nacionalistične ideologije.

Jaz vem in dobro razlikujem, da so ljudje, ki ne zaslužijo pardaona in do katerih ne smemo imeti nikakih obzirnov. Frankovce ne smatram plemenskim nacionalistom, temveč čisto navadnim izrodkom. So tudi še drugi njim enakovredni. Postoje pa tudi grupe, katere so nam odtujile naše metode in posamezniki, ki so iz nezadovoljstva z današnjim stanjem stvari prešli iz čistega nacionalnega ogorčenja v separatistične vrste. Tu je naša naloga. Kakor je fašistovski pokret absorbiral vse one grupe, ki so bile nacionalno orientirane, bodi tudi naša prva naloga, da v okrilju Orjuna pod geslom čiste, toda enakepravne in razsodne jugoslovanske ideologije združimo večino mladih intelektualcev, bilo srbskih, hrvatskih ali slovenskih.

Edino na tej osnovi moremo napredovati in voditi našo politiko. Ni baš potrebno, da tvorimo absolutno večino v narodu, na vsak način pa moramo biti večina med inteligenco, vsaj med najposobnejšo. Mi odklanjamo lažljivo in škodljivo demokracijo, ki pod varstvom zapeljane večine uničuje narod in kakor italijanski fašisti povdarjamo tudi mi, da smo prepričani, da delamo v korist naroda in nismo krivi, če on danes tega še noče in ne more uvideti. A oni so to lahko trdili v imenu večine mlade inteligence, mi pa tega danes še ne moremo. Zato je naša prva naloga, da tudi mi pridemo v položaj, da bomo lahko nastopali v imenu zavedne in sposobne večine — vse ostalo pride samo po sebi.

Vsi mi delimo radikalno mišljenje, da napredek in interesi naše Nacije ne morejo čakati dotlej, da večina zaostalih seljakov uvidi, da je bolje vreči kroglico v volilno žaro jugoslovanskih nacionalistov, kot pa v žaro Stjepana Radića, Žarka Miladinovića ali popa Korošca.

Če bi nacionalizem vsaj delne večine intelektualcev naše Nacije bil enoten v pravcu in cilju, jaz bi ne pomišljal zahtevati, da se v borbi proti zavednim defetistom in nezavedni negativni masi zamenja komodi in apatični liberalizem starih generacij in žalostni naš parlamentarizem z energijo in odločnostjo mladosti, ter samozavestjo sposobnosti, samo da se narod in država reši iz žalostnega stanja.

Ali ravno zato je potrebno, da razmere razporedimo v dve jasni in čisti fronti: prvo našo, v kateri se bodo zbirali vsi iskreno in odkrito borbeni nacionalistični in sposobni elementi; drugo, v kateri bo mesta za defetiste in apatike. Priznavam odkrito, da smo z dosedanjimi našimi metodami mnogo temperamentnejših ljudi pognali v skrajnost separatizma, manj temperamentne pa prisilili, da so ostali nedelavni ob strani, ker niso hoteli sodelovati pri pokretu, čigar dejanja in metode v mnogih slučajih ne bi mogli braniti in opravičiti. Za ceno trenutnih uspehov in problematičnih bravur smo zgubili dostikrat simpatije resnih ljudi. Nisem sentimentalna, da bi se zgražal nad silo. Dobro vem in tudi priznam, da je v gotovih slučajih potrebna tudi pest. So zverji, ki se boje samo biča in včasih nastanejo situacije, ko se samo bojazljivec in neznačajnež lahko vzdrži, da ne udari s pestjo. Ali tudi nacionalistična pest mora ostati na višini in se nikdar ne sme prožirati. Ko so naši razgnali v Zagrebu plese avstrijskih oficirjev pod pokroviteljstvom Salis-Seewiesa, storili so samo svojo dolžnost. A priznati moramo vsi, da so se vršili tudi pretepi, ki nas samo lahko kompromitirajo in ponižajo na nivo neresne in nedisciplinirane grupe. Taki nastopi nam niso ničesar koristili, škodovali pa mnogo.

To treba predvsem razčistiti. Po današnjem kongresu mora biti lice Orjuna tako, da vsak dober jugoslovanski intelektualac lahko reče: »To ni niti grupa razbijalcev, niti političnih priganjalcev, temveč organizacija mladih, sposobnih in odločnih Jugoslovancev, borbena do skrajnosti, toda ponosna na svoje dostojanstvo! Smela do najvišjih poletov, a vedno na višini svojega cilja. To je organizacija, katere vodstvo jasno in dobro ve, kaj hoče in za katere vodstvom stoji disciplinirana in ponosna vojska akcijskih čet.

To so smeri za naše notranje okrepitve, za prerojenje pokreta in za dosego one moči, samozavesti in ugleda, ki nas bo usposobil za aktivno izvedbo našega nacionalističnega programa v javnem življenju in v državi.

Zahtevajte povsod našo domačo
KOLINSKO CIKORIJO
izvrtlen orldatek za kavu.

Mi pa moramo že danes označiti svoje odnose napram vsem javnim vprašanjem in napram političnim strankam, ker nas v to sila dnevni kontakt z njimi. Tudi v tem pogledu smo bili doslej brez prave orijentacije, kar nam je mnogo škodilo.

Jaz mislim, bratje, da se tozadevno naše stališče lahko precizira v negativnem smislu v dveh besedah: »Nezadovoljni s starim!«, a v pozitivnem istotako v dveh: »Hočemo novo!«

Če presodimo kritično vso našo aktualno politiko, vse nerednosti in nepravilnosti, pod katerimi trpi naša država, pridemo do jasnega zaključka, da tiči izvor vsemu zlu v starih grehih. Naša mlada inteligenca se je pred in med vojno iskreno in trdno oklenila misli jugoslovanskega narodnega edinstva, starejša generacija pa ne. Večina nje je opazovala gibanje neprijateljsko, ali pa vsaj s skepto in šele, ko jih je zagrabil tok dogodkov, skušali so se prilagoditi razmeram in obdržati oblast v rokah. Vstopili niso v novo skupno in edinstveno državo niti z neomajno vero v edinstvo te države, niti z dobrim namenom in čistim srcem, da se v novi državi pozabijo stari grehi, stari prepri, stare koncepcije itd. Vse te stare tendence, nastale vsled meenotnosti in tujih vplivov, vsled nezdravih razmer in osebnih sporov ter zastarelih mentalitet, so se zatajile le trenutno. Pozneje so se obnovile vse gnile razmere, od katerih mora naša nova in velika država imeti samo škodo, pa nikakih koristi. Češka je imela srečo, da ji je ob prevratu stopil na čelo človek brez strankarske politične preteklosti in zajedno z njim mladi in sveži Beneš. Ljudje starih političnih grup pa vodijo tudi v Čehoslovaški še danes jalovo politiko stare koncepcije. Pri nas pa so vsi spori in tendence naprednjakov in radikalov, koalicijskega in starčevićancev, liberalcev in klerikalcev prešle tudi v novo državo. Še več! Vsi osebni spori Pašića in Marinkovića, Davidovića in Protića, Pribičevića in Lorkovića, Korošca in Tavčarja, prenesli so se v nove razmere in so bili merodajni tako za politiko vlade, kakor tudi za politiko opozicije, kakor najvišji interesi države. Vsa provincijalna vprašanja, ne samo Hrvatske in Srbije, temveč tudi županije Varaždinske in zaječarskega okruga, boke Kotorske in zadnje lmečke občine, zanesli so v politiki starega kova v politiko nove države. In to je naše največje zlo. Vzvišen sem nad pavšalno zmerjanje kavarniških politikov, ki proglašajo vse ministre za lopove in mislijo, da je s tem rešena država. Vse to lopovstvo je v mnogo večji izmeri posledica nezavednosti in nekulturnosti našega tiska, kot pa pravnega stanja stvari. A kar je glavno, zla nam ni iskati v tej smeri, temveč predvsem v dejstvu, da naši vodilni politiki nimajo notranje spremne za vodstvo nove države. Oni niso dorasli novemu času in nimajo nove presoje stvari. Odtod nered in slaba administracija v državi, izživljanje nepotrebnih plemenskih sporov, korupcije in vseh drugih slabih pojavov.

Našo politiko bi morali prevzeti novi ljudje, ali to je danes težek problem. Četudi se govori, da se je svetovna vojna bojevala za zmago demokracije in enakosti, je neoporečno dejstvo, da je ravnopravnost po vojni mnogo manjša, kot pred vojno. Pred vojno je bilo tudi najsiromašnejšemu človeku, ki se je odlikoval po močni volji in sposobnosti, omogočeno, da se povzpne in uveljavi v javnosti. Danes je to stokrat težje, če ne sploh nemogoče. Predvojne ekonomske prilike so bile take, da se je človek moral omejiti samo za par let, dokler se ni povzpnil do gotovega stališča. A že v tem času je za desetimi goldinarji, ki si jih je spodelil od kakoga prijatelja, izdal list, v katerem je uveljavljal svoje ideje in svojo osebnost. S par kronami v žepu smo prepotovali celo državo, prenočevali pri prijateljih in pri tem najuspešnejše delovali. A danes? Mlada inteligenca živi bedno po dijaških domovih, ali pa še bednejše životari kot uradnik, profesor, advokatski koncipijent itd. Za izdajanje listov pa so potrebni milijoni, za potovanje tisočaki — kako se naj potem uveljavljamo? Zalostno dejstvo je, da mi, dasi malo mladi in zmogni, dasi se nam hoče dela, nikakor nismo enakopravni z bogatimi in starimi. Vsled ekonomskih prilik in nevidnosti starih smo docela ponižani, potisnjeni v nedelavnost in izključeni od tekmovalstva in javnem življenju. Samo oni izmed mladih, ki se odrečejo svoji mladosti in individualnosti, ter se prikupijo starim s tem, da so še hujši od njih samih — pridejo na površje in se morejo uveljaviti samo po milosti starih in bogatih.

Zalostna je ta perspektiva, ali ravno zato je moramo jasno predočiti, če se hočemo boriti proti njej. Čim zalostnejša je, tem odločnejša mora biti naša borba. Na celi črti, v vsakdanji politiki, kakor tudi v izvajanju našega glavnega cilja, mora biti naše geslo: »Tudi mi hočemo odločevati o usodi Nacije in države!«

Perspektiva je zalostna, ali baš zato je potrebna kompaktnost, vzajemna podpora in požrtvovalnost mladih. Ne samo v teoriji, temveč še bolj v praksi. Za vsako ceno moramo najti sredstva, da to prokleto premoč starih in bogatih vsaj deloma paraliziramo, da nam ne bo vezana beseda in da ne bo razvoja celega pokreta oviralo dejstvo, da ni mogoče najti deset ljudi, ki bi se posvetili pokretu brez nevarnosti, da bi vsak dan bili v skrbi za kosček kruha.

Mnogokrat sem slišal naše ljudi pritoževati se nad osebno ambicijo tega ali onega vodilnega člana našega pokreta, kot čez veliko nevarnost. Varujmo se tega! Gotovo je, da nam komična megalomanija, domišljava nezmožljivost in samodopadljivost samo škodijo. Nasprotno je v včasih samozavestna ambicija, da bodeš s svojim delom med prvimi, koristna in včasih celo potrebna. Potrudimo se vsi, da se čvrsto organiziramo in dvignemo ugled pokreta, poskrbimo sredstva za borbo in za delo, pa bode našo zaposlenje in svoj položaj tudi stotine ambicioznih ljudi.

Iz vseh gornjih navedb jasno rezultira naš odnos napram političnim strankam. Pri tem ponovno naglašam, da mi tudi izven svojega kroga ne smemo delovati kot činitelj razdiranja, temveč kot činitelj spajanja. Mi moramo biti berbeni, a ta berbenost ne sme biti slepa. Kjer smo prepričani, da more koristiti samo odkrita borba, treba je udariti takoj in odločno brez vsakega odlašanja in obzira. Kjer nam pa interesi celote priporočajo iskati druge metode postopanja z nasprotniki, treba jih je poslušati in se jih poslužiti. Tako je pridobil Mussolini popolare. Kjerkoli je dana možnost, da napreduje jugoslovanska ideologija in da se krepki misel državnega in narodnega edinstva, moramo pomagati, četudi se to ne godi popolnoma v našem smislu in izven našega kroga. S tem bomo koristili ideji in pritegnili ljudi k sebi.

Tudi v tem pogledu smo dosedaj grešili. S tem, da se je gotove skupine in osebe, ki niso bile antidržavne in dostikrat niti protijugoslovanske, stalno napadalo in odbijalo, dali smo sami povod domnevam, da je Orjuna samo naraščaj gotove politične stranke, ki je sicer narodna in državotvorna, vendar pa ni nobenega razloga, da bi se tako močno ogrevali zanjo. Jaz ne morem razumeti, zakaj je bilo potrebno Orjuni, da zavzame stališče proti Davidoviću, a za Pribičevića ali proti Protiću za Pašića. Niti to, niti obratno. Jaz imam istotako kakor drugi svoje mnenje o takozvanih »srednjih linijah« in zlasti še o njihovih anemičnih inspiratorjih, ali istotako moramo imeti tudi svoje mnenje o gotovih poslednostih in radikalnostih, ki so lahko navadna trdoglavost, osebne mrznje in strankarski računi. Mi nimamo vzroka, ogrevati se ne za ene ne za druge, od vseh pa sprejmemo, kar najdemo dobrega pri njih in pri drugih.

Tako mora biti naše razmerje napram vsem strankam in grupam, ki zagovarjajo nacionalno edinstvo in edinstvo države, lojalno, dokler so

one lojalne napram nam — toda nobene odvisnosti, ne protežiranja. Mi ne smemo biti slepi, niti se ne smemo takim glumiti. Nesporo je dejstvo, da je v naši zemlji mered, slaba uprava, korupcija in nesposobnost. To sicer ni tako črno, kot nam slikajo defetisti, ali belo tudi ni. Tudi ni temu kriv samo defetizem, temveč tudi režim. Ta dejstva spoznavajo že slepci in zelo slaba politika je zakopati glavo v pesek in kakor Voltaire prepevati: »To je najboljša vseh dobrih zemelj na svetu.« S tem povzročamo dvojno zlo. Učvrščujemo režim in se spravljamo v položaj, da ljudje mislijo o nas, da smo bedasti, ali pa — plačani.

Kako si moremo na ta način pridobiti pristašev? Kak razlog za svoj obstanek naj navedemo, če kažemo, da nas stara gospoda na upravi popolnoma zadovoljuje in se borimo samo proti njihovim nsprotnikom. Ali ni dostojnejše za nas in koristnejše za pokret, ako odkrito in jasno povemo in pokažemo, da smo ravno zato tu, ker smo prepričani, da se mora in more država bolje voditi. Vedno moramo znati ločiti režim od države; ravnotako ne smemo napadati režima z lažmi in demagoštvom, da — celo zanj moramo biti, kadar je le-ta v borbi proti odkritim neprijateljem države. Pač pa moramo najostreje napadati in obsojati tudi njegove zvodnike ter se zavedati, da niso vsi nezadovoljneži avstrijanci in plačanci, temveč čisto zelo poštene ljudje, proti katerim ne smemo izstopati samo radi tega, ker jih je režim tiral v nezadovoljstvo.

To stališče mora veljati, pa naj so na vladi radikali, demokrati ali kdorkoli! Kajti kakor je človeku-poeincu posameznik morda simpatičnejši od drugega, tako je tudi s poedinimi strankami. Po našem jugoslovanskem unitarizmu sta nam vsekakor bližja demokratska in zemljoradniška, slednja v kolikor ni prešla v polkomunistično levico. Republikanci se oddaljujejo od nas s svojim izrecno naglasenim republikanstvom; radikali pa — ako jim že hočemo verjeti, da niso plemenska, temveč splošnonarodna stranka ter da so za narodno edinstvo — so nam oddaljenejši od demokratov, četudi samo zbog njihovega antijugoslovenstva. Glede ostalih jugoslovanskih grup, da omenim naposled tudi ono okoli »srednje linije« ali česarkoli, pa mislim, da bi nam načelno ne smele stati dalje od demokratov; na vsak način jih ne smemo uvrščati v isti red s separatisti. Kajti to, v čimer se oni razlikujejo od demokratov v osebnih vprašanjih, vprašanjih metode in n. pr. v vprašanju upravnega centralizma ali decentralizma, ni za nas bistvena stvar. Nasprotno, če že govorimo o tem, sem mnenja, da je bila napaka Orjuna, da se je ona preveč esofirala za centralistično formo uprave proti decentralistični. Zakaj to? Jaz sem n. pr. odkrito za upravno decentralizacijo in to iz ljubezni do napredka cele države. To je čisto tehnično, nikdar pa ne načelno nacionalno vprašanje. Danes niso niti prometne zveze, niti naše socijalne, gospodarske in kulturne razmere take, da bi mogel centralizem uspešno funkcionirati. To občuti dnevno na lastni koži vsak izmed nas. Naša zahteva je, da se država uredi tako, da bo čim bolje napredovala in uspevala in v to svrhu nočemo, niti ne smemo popustiti le neupravičenim zahtevam po stvarjanju plemenskih mej, po plemenskem federalizmu in po stvarjanju treh narodov.

Pravilno tudi ni bilo, da se je Orjuna toliko ogrevala za tkzv. Vidozdansko ustavo in to tem manj, ker bi ona bila prva upravičena zagovarjati njene izmene, ker je uzakonił eshaesovsko formulo in zavrgel jugoslovansko ime. Seveda ne more Orjuna nasprotno odobravati, da se je vse naše politično življenje zagrizlo v formalistične ustavne borbe, vendar to še ni povod, da bi lomili kopje za ustavo, ki zanika celo — jugoslovansko ime. Borba za revizijo ustave nam more biti trenutno nevažna postranska stvar, kar tudi je. Ker mnenja smo le, da je to vseeno važen državni akt, na katerem temelji država. Tako na podlagi tega, kot tudi še slabšega, bi država in narod lahko napredovala, če bi bili ljudje in razmere malo drugačne. Konečno večina naših revizionistov zahteva revizijo v separatističnem smislu in proti tem smo odločno, ker separatisti so naši odkriti nasprotniki, pa bilo to srbski, hrvatski ali slovenski. Separatizem je zlo, ki ga moramo najodločnejše pobijati, pa naj se skriva pod plaščem plemenskega federalizma ali pa tajnega odcepljenja od države. Vendar je pa tudi tu razlika v borbi in metodah. So separatisti, ki ne pristajajo na narodno edinstvo, ker so ogorčeni na drug del naroda ali pa istega sovražijo, ali pa hočejo biti iz malenkostnih vzrokov sami, pa če so slabi kot črv. To zlo se imenuje nemnost, norost, neznanje ali kakor že hočete. So pa tudi separatisti, ki so taki samo zato, ker ne znajo in nočejo ceniti svobode, ker so bili od nekdaj navajeni robstva in hlapčevanja, ker so se naučili služiti in ki se nahajajo še danes v službi tujcev. To zlo se naziva pokvarjenost, izdajstvo, podlost in temu slično.

Prvo je mogoče pojmili, mogoče celo odpuščati, nikakor pa ne upravičevati. Proti temu se je treba boriti ostro in neumorno, popravljati ga in uničevati, širiti obzorje, naučiti ljubezni in samozvesti. Človek, zavzet od prvega, lahko še vedno postane naš, če se mu odpro oči, a človek, zastrupljen z drugim zlom — nikdar! In pri tem je bila storjena pogrška našega prevrata in naše borbe. Da se je takrat znalo razločiti in ljuliko takoj vrglo v ogenj, ne bile bi danes naše njive polne plevela, ki ni tam po svoji krivdi, temveč vsled infekcije. Če bi ne pokazali v začetku naše svobode preveč obzirnosti in če bi ne dali takrat pardona ljudem, ki so spadali na vešala, ne bilo bi potrebno, da vas jaz danes opozarjam, da delajte razliko med zločinci in zapeljanci in da napram zapeljancim v interesu stvari same pokažete i svojo obzirnost i prizanesljivost! Če bi se danes ne šetali več slobodno po naši državi Gagliardiji in Šusteršiči — imeli bi mi popolnoma drugo situacijo.

Tako — popravljamo mi. Proti lopovom vedno samo preziranje, če pa postanejo drzni — bič! Proti separatizmu kot takemu pa ostra borba s ciljem ozdravljenja in usmerjanja na pravo pot.

Naše stališče proti komunizmu je jasno in slično onemu proti separatizmu. Tudi tam so zločinci, ki hočejo rušiti iz gole hudobije, so pa tudi zapeljanci in fanatiki, ki za ceno nemogočega hočejo uničiti pozitivne uspehe sedanosti. Vsaki destrukciji in vsaki negativnosti se moramo najodločnejše postaviti v bran in povsod povdarjati konstruktivnost in pozitivne vrednote.

Preostajajo še socialisti. Ker jih smatram za stranko socijalne evolucije, moramo se na tem mestu ozreti na naš politični odnos napram socijalnim tendencam sedanosti. Vsi smo edini v tem, da smo pokret progressa, protivnega vsaki reakciji. Absolutno socijalno enakost smatram naravno za filozofsko utopijo, kar pa ne pomeni, da ne more biti cilj, kateremu se moramo skušati čim bolj približati. Mi ne smemo samo podpirati tendence, ki so v tem pravcu usmerjene, temveč jih moramo dati in prevzeti inicijativno zanje. Mi smo dolžni to tembolj, ker lahko prevzamemo to inicijativno brez tajnih računov na partijske in osebne interese in brez sovraštva napram drugim skupinam in stanovom. Jasno je, da vsak pokret in vsaka reforma tangira drug stan, ali izvesti se mora to na način, da se oba dela pomirita. Da oškodovani smatra oškodovanje kot neizogibno potrebo časa in razmer, a ne kot sovražen akt, ki ustvarja med ljudstvom ogorčenje in nezadovoljstvo. Poglejte samo n. pr. do česa je dovela strankarska akcija agrarne reforme pri nas v Dalmaciji. Pri zadostni volji, moči in sredstvih bi bila idealna naloga Orjuna, da bi našla način, po katerem bi se to vprašanje že en-

DEŽNE PLAŠČE v veliki izberl najceneje pri JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2.

Premog
Drva
Oglje

Excelsior - cement
1^a strešna lepenka
najboljši! // najcenejši!
pri
„Impex“
Ljubljana, Krvkov trg št. 10
Telefon 70, 349.

Prvorazredni moderni brzopisni stroj „STOEWER“. Zastopsivo Ljubljana, Selenburgova ulica 6/1.

POOBlašČENI DOBAVITELJ VSEH UNIFORMSKIH POTREBŠČIN OR. JU. NA.

LJUBLJANA

PETER CAPUDER

VIDOVDANSKA 2

Zahtevajte brezplačen cenik, navodila za mero in plačilne pogoje

Zahtevajte po vseh restavracijah in kavarnah prvovrstna specialna vina v steklenicah trdke GJURO VALJAK, Maribor, Grajska klet.

POZORI
Več otroških vozičkov, kolesa z gomo se poceni prodajo že od Din 250.—. Ljubljana, Zvonarska ulica šte. 1.

Pazi!
Aleksandrova c. šte. 12.

Klub vsemu so moške obleke, raglani, zimske suknje, jopiči za lov in šport i. t. d. pri tvrdki

najboljše kakovosti

J. MAČEK

in najcenejše.

Oglejte si brezobvezno največjo zalogo v trgovini. — Dobavite! — Državne železnice. —

V petek, 28. dec. 1923 glavna skupščina mestne Orjune Ljubljana.

krat rešilo v korist pravice in našega gospodarskega napredka. Enako bi se morala Orjuna temeljito pečati z vprašanjem rešitve problema našega industrijskega delavstva, mornarjev in male obrti. Opustiti tudi ne smemo podpirati našo veleindustrijo in trgovino. To pa nikakor ne v boju proti upravičenim zahtevam delavstva, temveč v borbi proti tuji industriji in zavednemu defetizmu.

Ker v pogledu dalekosežnih socijalnih in državnopravnih reform n. dr. ukinjenje kapitala in splošno razoroženje, stojimo na edino mogočem praktičnem stališču, če je to koristno in dobro, naj to izvedejo najprej veliki narodi, potem bomo tudi mi, četudi bi ne hoteli. Če bi pa mali narodi prvi to storili, uničili bi sebe in se onemogočili pri svetovni konkurenci.

Vprašanje uradništva nas mora zanimati tembolj, ker zadeva po največ intelektualce. Absolutno potrebno in pravično je, da je uradnik pošteno plačan, če hoče vršiti svojo dolžnost v redu. Največja sramota naše dobe je ravno to, da je cvet družbe, inteligenca, ki vleče državni in družabni voz, potisnili v bedo, v kateri se godi marsikomu slabše, kot zadnjemu pometaču. V zvezi s tem mora Orjuna skrbeti, da se po briga za povzdigo ugleda intelektualnih slojev v obče, da zavzamejo vsaj spodoben položaj in da se rešijo iz sramotnega ponižanja, kamor jih je potisnila vojna.

Napram naši vojski je naš edini stav: »Na počast!« V njenem lastnem interesu je, da je prosta vplivapoednih klik in strank. Če pa ji vplivi že postojajo, se jih mora rešiti in tudi naša naloga je, da delujemo na to, da se jih reši. Vojska kot celota, vsa in skupna, je naš ponos in naše zaupanje, naš vzor v borbi. Njena čast nam je sveta in nedotakljiva. Za njeno jačanje, za njen ugled in za njen prestiž na zunaj in znotraj moramo storiti vse in propagirati ljubezen do nje in udanost kralju.

Istotako tudi udanost napram dinastiji. Mi vsi, tudi eventualni teoretski republikanci vztrajamo vrniti dinastiji, ker ona odgovarja našim potrebam. Ona je jamstvo našega edinstva — napredka. Mi ljubimo dinastijo Karadjordjevičev radi njenih del in ji sledimo kot svetlemu vzoru in visokemu barjaku. Ali ravno zato najostreje obsojamo vsakogar, ki hoče krono zlorabljati v partijske ali režimske svrhe.

In tako smo na koncu!

Orjuna mora, da izide iz tega kongresa nova in močna. Da ji to uspe, je predvsem potrebno, da odločno prekine svoje pogreške, da jih brez oklevanja prizna in da jih likvidira. Kdo nosi krivdo na teh pogreških, je težko reči. Jaz mislim, da smo krivi tako mi, ki smo jih zakrivali, kakor tudi oni, ki so dopuščali, da se širijo. Odkrito priznam, da niti centralni odbor, niti direktorij nista bila vedno na svojem mestu, a bili niso tudi oblastni in mestni odbori. Akcijska sekcija je uživala preveliko svobodo v svojem delovanju, tako da so se metode in taktika večkrat uravnavale po kakem samostalnem incidentu akcije, kot pa po odlokih direktorija. A ravno tako, kot vojska ne sme voditi v državi politike, temveč samo udariti, kadar dobi ukaz od političnega vodstva, tako mora biti tudi akcijonar orodje vodstva, ki odreja politiko in delovanje. Zato mora biti seveda tudi vodstvo na mestu, da zna čuvati in vzdržati avtoriteto na zunaj in na znotraj.

Nam je treba sposobnih in močnih osebnosti. Program postane živ šele, če je zapisan na poštenem, pametnem in močnem čelu. Imeli smo tudi doslej take ljudi i med vodstvom, i med člani. Daj bog, da bi jih v bodoče imeli več!

Oprostite bratje, če sem preveč kritikoval sebe in nas vse. To je bilo potrebno. Ne brigajte se zato, če bodo to naši neprijatelji izrabili, ker nam bo ta kritika še vedno več koristila, kot njim. Oni vedno vztrajajo v napakah, mi pa hočemo biti boljši od njih. Pozitivne naše rezultate poznamo in smo ponosni nanje. Mi vidimo veličastveni številni in moralni uspeh našega pokreta, vidimo in vemo, da je naš pokret zmagnosno uvedel jugoslovansko ime tudi tam, kjer ga prej ni bilo. Zavedamo se, da je naš pokret rešil našo omladino pred brezplodnim komunizmom in zastrupljenim separatizmom, vemo, da so naše akcije pogumno žrtvovali tudi življenje za čast in napredek Nacije. Z eno besedo, mi smo ostali najborbenjši in najuspešnejši nosilci čistega jugoslovanskega barjaka, izpodbude ponosa, vere in poguma v dneh splošne apatije in negativnosti.

Zahtevajte povsod samo

„IDES“ antracen črnilo
katero je v korist „Jugoslovenske
Matice“.

Pisalni stroji „ERIK“.
THE REX CO., Ljubljana.

Restavracija in kavarna „ZVEZDA“.

KONCERT

nove ciganske kapele

bo vsak dan v kavarni od 17. do 19.
ure. Od 20. do 22. ure v restavraciji
in od 22. ure dalje zopet v kavarni.
Kapelnik Rado Šandor. Prvo vrstna
kapela, došla iz Osjeka. Atraktivna prve vrste.

POZORI Stara, priznana solidna
trgovina z oblekami **J. MAČEK** se je
preselila na **Aleksandrovo ce-
sio 12** (biša Pokojniškega zavoda),
kjer prodaja še nadalje po znatno
znižanih cenah.

**Priporočila se terpentinskega
čistila (krema) za čevlje tvrdke
„SOČA“ v Poljčanah.**

LJUBLJANA, Mesini trg 5

O. BERNATOVIC

KONFEKCIJSKA TRGOVINA

Sen o Svetem Martinu.

Recitirano na čajanki šišenske Orjune dne 8. decembra.

Bratje! Sveti Martin je stopil med nas
nocoj. S krinko našemljen obraz,
s črno krinko žalostinko...
Na plečih širokih čutarov vina,
briškega, goriškega, ali kraškega terana,
da z njim razvozlja nam čustva zaspala,
ki težko že čakajo, da v obliki besed
vrisnejo našo prešernost med svet...
Bratje! Sveti Martin je stopil med nas:
Ob buči vina še jebas kantonja
sladkega, da se Vam niti ne sanja...
V goriškem jesenskem se je solncu posušil;
pazite bratje, da Vas ne bode — zadušil...
In glej, iz Martinove malhe ob strani
se napihujejo istrski pristni purani,
zlatokljunka med njimi goska ponosna,
debelorejena, kot nima v zalogi jih — Bosna...
Sveti Martin, dobrotnik naš zvesti
izvoli kraj mene za mizo sesti,
da se pomeniva malo iskreno, domače,
kako kaj godi se po svetu drugače...
Sveti Martin usta odpira,
pa kakor da v družbi ga nekaj ovira — besede požira...
No, vem, naš vrli svetnik Martin!
Tužen kot meni je Tebi spomin
najine usode... Probstost je — prodana,
enakost, bratstvo, pravica — teptana...
Na jugu, čul sem, črne ptice
razpele pod sinji oblak perutnice,
zasenčile solnce in žarke planete
in v dušah trpinov vzbudile klevete,
ki komaj že čakajo, da dozorele
švignejo v svet, smrtonosne kot strele...
Daj, Sveti Martin, po čaši zdaj seži
in jezik si v kapljici vinski razveži!
Pri nas — saj Ti znan bo že naš običaj —
ob vincu dveri odpiramo src na strežaj!...
Daj, trči zdaj z mano, na zdravje in srečo,
iztresi na mizo moronijev vrečo;
radostno uživajva primorske sadove
in zidajva v solnčno bodočnost gradove...
Prvi požirek veljaj domovini,
z njo prvo pečajo se naši spomini.
A drugi in daljni požirki po redu
veljajo naj babici naši in dedu,
ki v puntarskem duhu sta nas vzgojila!
Predzadnjemu — satanu bova napila
v božjem imenu; a zadnji kvartir
napijeja tebi na smrt in pogin,
ki dvigal bič si krvav in nečist
nad tempelj našimi — črni fašist...
Na smrt fašistom, sveti Martin!...
— A on nepremično stoji, usta odpira, zapira
in kakor da družba ga naša ovira,
vino prezira, besede požira...
Sveti Martin, Ti molčiš v naši sredi?!
Gostoljubno se vendar vedi!
In če Ti ni že za četrtinko,
snami z očl trdovratno vsaj krinko,
da Te po licu odkritem poznamo!
Martin, mi z maskami se ne pečamo!...
In glej, Martin kot senca se zgane,
vrže na mizo tolste purane,
gos, kostanj in istrsko vino
— bratje in sestre — kot odkupnino
iškarjotsko in votlo pravi:
»Jugoslovani, da ste mi zdravi!...
Prinesel sem Vam za kupčijo ceneno
pred dvema letoma — danes zameno,
sad Vaših žuljev in to-le bodalo
v skromno darilo!... Rekši izgine...
— Bil je zli duh z imenom — »Rapallo«... —

Uradnica Kreditne banke — vohunka goriškega fašija.

Pri tukajšnji Ljubljanski kreditni banki je kot uradnica nameščena neka goričanka Ljudmila Bajt.

Bili smo že z različnih strani opozorjeni na to žensko, ki je v ozkih prijateljskih in sorodstvenih zvezah z vodjo goriškega fašija Derflesom. Čudno se nam je zdela, da so fašisti tako dobro informirani o vsem dejanju in nehanju naših narodnih in obrambnih organizacij.

Pred kratkim pa smo dobili neizpodbitne dokaze, ki potrjujejo sum, da rečena Bajt v istini opravlja vohunske posle v prid fašistov. Izvedeli smo, da je ona tista, v »Piccolu« pohvaljena »milosrdna dama«, ki je omila in obvezala glavo in krompirje, ki so narasli na njej, bratu omenjenega Derflesa, ko so mu nekateri mladeniči obdelali fašistovsko glavo z zasluženimi batinami.

Ona mu je tudi svetovala, naj se ne vrne v Gorico preko Rakeka, ker bi ga tamošnji Orjunaši gotovo ubili. Ginljiva je sicer ta nežna skrb Ljudmile Bajt do svojih fašistovskih svakov, zdi se nam pa, da ženska, ki je naš kruh, ni kar nič poklicana za samaritanko našim najhujšim sovražnikom, zlasti ne tedaj, kadar jim na grešne glave padajo zaslužene batine!

Nastopiti proti svakinji dičnega Derflesa, ki je svoje batine hladil po člankih v »Piccolu«, nismo mogli, dokler smo imeli samo sum. Ker pa smo, kakor že rečeno, dobili medtem neizpodbitne dokaze, da ta ženska vohuni v škodo naše organizacije in drugih naših obrambnih društev, si pridružimo prosto roko, nastopiti proti njej kjerkoli in kakorkoli, ako v doglednem času ne zapusti naše države in ne gre v deželo, kjer ima svoje svaštvo in ki je zanjo zatajila svoje poreklo in svojo čast ter postala ogleduhinja fašistov.

Težko smo krotili jezo posameznih članov, pa vendar nismo udarili po Bajtovi, dasi so morali ravno po Derflesovi aferi zbežati nekateri ljudje iz Gorice, ker jih je Bajtova slabo priporočila in se je nad njimi hotel znesti oklofutani Derfles.

Po dokazih pa, ki jih imamo, smo izven vsake obveze in bomo temeljito nastopili proti tej infamni žensčini. Ker je ženska, naj gleda, da izgine čimprej tja, kamor spada, sicer se ji zna pripetiti kaj takega, kakor dičnemu svaku.

Kaj pravi Ljubljanska kreditna banka k tej vzorni svoji nameščenki?

„ITO“ zobna pasta sigurno odstranjuje močni tolači duh iz ust.

Nemcem raste greben.

Večkrat smo že v našem listu opozarjali merodajne kroge in javnost na dejstvo, da so bili naši Nemci ob prevratu sicer politično popolnoma poraženi in si od tega poraza ne bodo opomogli tako zlepa, vendar pa so po veliki večini ohranili svojo gospodarsko premoč nad našim življenjem.

Popoln désinterement naših oblasti, ki so mirno gledale in dale brez obotavljanja svoje odobrenje za vsako našo smešno nacionalizacijo, ki je izpremenila v večini nemških podjetij samo ime, ohranila pa tujcem pretežno denarno udeležbo in s tem odločilno besedo v njih, in malomarnost naših narodno-gospodarskih činiteljev, sta omogočila žalostno dejstvo, da se po peti obletnici osvobođenja vse težje in težje čuti gospodarska supremacija posameznih Nemcev in nemčurjev nad slovenskim ljudstvom.

Sprva mirni, srečni in zadovoljni, da se jim je ob prevratu posrečilo brez neprilik rešiti življenje pred razjarjenim ljudstvom, ki so ga zasramovali neprenehoma, in denar, ki so ga izželi baš iz tega teptanega ljudstva, so zdaj postali oholi. Pakiranje s strankami in njihov izvrstni gospodarski položaj jim je kmalu vrnil njih renegatsko gadjo narav in že se pripravljajo, da nadaljujejo svoje delovanje tam, kjer so ga morali prekiniti leta 1918.

Znane štajerske in kranjske nemčurske tvrdke celo po Sloveniji dopisujejo nemški, nastavlajo nemške uslužbenke, ki jih na debelo uvažajo kot specialiste iz Avstrije in Čehoslovaške, med domačimi ljudmi pa vlada brezposelnost. Od vseh strani Slovenije nam prihajajo slične pritožbe.

Naši absolventje visokih trgovskih šol in tehnične ne morejo dobiti najmanjše službe v avstrijskih tovarnah in podjetjih, da bi si pridobili k teoretični izobrazbi tudi praktično izkustvo za poznejše službovanje na domačih tleh. »Betriebsrati« budno pazijo, da se ne sprejme niti en človek v službo. Pri nas pa imamo sicer zakon, ki naj regulira dotok tujih delavcev, toda ni je oblasti, ki bi se brigala za izvajanje tega zakona.

Preko Jesenic in Maribora se dan na dan vozijo v našo toli obsovaženo Jugoslavijo uradniki in profesionalni delavci, da odjedajo našim ljudem službe in kruh. Opozorili smo že na slučaj, ko je naš človek zapustil svoje službeno mesto, da zadosti vojaški dolžnosti in je po odsluženem vojaškem roku našel na svojem prejšnjem mestu tujca: Žida, Nemca ali »Čehoslovaka«. Slednjo krinko si najraje nadevlejo baš najtrši Svabe. Za take ljudi, ki ostanejo brez posla samo zato, ker so vršili

vestno svojo dolžnost do domovine, se ne potegne nihče. Ni je vojaške ali civilne oblasti, ki bi se zavzela za nje! Brez mesta ostanje, izseljujejo se, na njih mestih pa sede dezertirji čehoslovaške vojske!

Pa tudi v gospodarstvu sploh se opaža nemški pritisk in z njim raste Nemcem greben in oholost. Najnovjši slučaj gospodarske rošade je prehod pivovarne v Laškem iz slovenskih v nemške roke potom fuzije s pivovarno Union, kojih večina delnic ima v posesti Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani, ozir. predsednik njegovega upravnega sveta, znani ljubljanski Nemec Pepo Luckmann.

Slovensko podjetje, ki ni niti v najhujših časih omagalo, je prisiljeno opustiti svojo samostojnost in se podrediti moči nemškega kapitala. Kreditni zavod ni nič drugega kakor podružnica onega Creditanstalta, znanega nam iz predrevrnatih dni, ki je bil glavni eksponent švabske gospodarske infiltracije v naše dežele in agitator ter delavec na nemškem mostu do Adrije. Kar se mu ni posrečilo prej, to je dosegel nemški kapital sedaj, ko imamo državno oblast mi v rokah. Žalostno spričevalo je ta prememba posesti za naše oblasti, ki očitno ne vrše svoje dolžnosti in za naše gospodarske kroge, ki pripuščajo tako transakcijo.

Posledica te premembe posesti se že kaže: G. Pepo Luckmann že hodi med nami oholo in oblastno, kakor bi bila s tem že vsa Slovenija njegova. Iz raznih krogov smo že čuli izraze bojazni, da se bo ta oholi gospod razmahnil po podrejenem uradništvu in v palačo v Prešernovi ulici, kamor se je že itak vtihotapil marsikak nemčur in Žid, natrpal samih Nemcev, ki mu jih bo dobavljala centrala Creditanstalta z Dunaja, Slovence pa bo pometal ven. Tudi se govori, da bo kapital, ki mu ga daje na razpolago Dunaj, rabil v svrhu okrepitve nemškega gospodarstva proti našim podjetjem.

Počasi, g. Luckmann! Denar ni vse in nemška drevesa v Sloveniji ne bodo nikoli več rasla v nebo! Če se dosedaj niste naučili spoštovati jezika svojih rojakov in uvaževati interesov naroda, ki med njim živi, Vas bo tega naučila — Orjuna!

Somišljenike opozarjamo na ta članek in jih pozivljamo, da nam sporoče vsak poskus atentata nemških denarnih mogotcev na naše narodno gospodarstvo.

Uredništvo.

Mi gremo naravnost, ne ozirajoč se na ničvredne malenkosti — rušev barikade separatizma in defetizma.

Jadranska premetenost in srbo-hrvatsko poštenje.

„U Italica“ — mesečnik, ki izhaja v Trstu — prinaša v novembarski številki pod gorjim naslovom članek, iz katerega jugoslovenska javnost lahko razvidi vso drznost in brezvestnost Italijanov. Glasi se sledeče:

Velečastni Mussolini ima docela prav, kadar trdi — in to je storil že šestokrat — da bi bil za Italijo velikanski pogrešek, ako bi se v toliki meri zagrizla v jadransko vprašanje, da bi ne razmišljala in pretresala neko drugo vprašanje, ki je morda važnejše, in to je »sredozemsko«.

Toda v nemali zmoti so vsi oni rapalski protivniki, ki si tolmajo tozadevno Mussolinijevo izjavo, da se zagovarjajo: »Evo! Prav tako smo menili tudi mi! Jadran in Dalmacija nista drugo, nego delec italjskega pljučnega krila! In ni vredno zanemarjati ves ostanek italjskih pljuč v svrhu negovanja in krepitve onega revnega delca!...«

Polagoma! Mussolini ni mogel in ni niti hotel imeti v mislih le delec italjskih pljuč, kakor ni nameraval zagovarjati sredozemskih pravic v toliko, da bi zanemarjal jadransko-dalmatinske. Ako bi naš veliki Človek to rekel, ali na kaj sličnega sploh samo namignil v opravičbo Sforza Salveminijevega zanikanja, bi on ne samo naknadno strmoglavil ves fašistovski vzpored — ki ga je on sam zasledoval ter udeleževal v svojem časopisu in v svojih predavanjih že pred mnogimi leti — ampak bi se bil dočel v politično naravnost usmrtiti.

Možnost tiči torej v enem ali drugem! Ali je treba Mussolinijev rek smatrati porogljivim očitkom — in takih očitanih ni malo — namram onim, ki v borbi za jadranskim vprašanjem pozabljajo na sredozemsko pravico — tega domnevanja sem tudi jaz — ali pa je vsa Mussolinijeva prostost ena sama nesmiselnost, nespametna politika, duševni zločin ali znatno onečaščenje samega sebe... Torej brezdvomno nekaj neopravičljivega za prijatelje in za nasprotnike!

Zaradi tega sklepam, da na strani Italijanov morajo ostati v veljavi vse pravice in dolžnosti, vsa nujnost, vse potrebnosti in vsa sredstva v svrhu nadaljnjega proučevanja, sodelovanja, hotenja in razrešitve jadranskega načrta — Morje s katerim je v srčnem stiku neločljivo spojeno dalmatinsko vprašanje — Zemlja.

Nočem tu ponavljati onih stotisočih dokazil — zgodovinskih, etnografskih, verskih, političnih i. dr. — ki smo jih vselej in jih dan za dnem uporabljamo v prilog »Mare nostrum«, v podkrepitev beneškorskega italijanizma v Dalmaciji, v obrambo pravoreka »Jadran je italjsko jezero!«

Čas, prostor in razpoloženje mi ne dopuščajo, kajti nujnejše, koristnejše se mi zdi kljubovati brez zažrtkov in pojašnjevanja istinitosti dejanj, bližajoči nevarnosti obstoječih zadev. Grožnje očitno naraščajo tako, da moramo neprestano zbirati predhodke, ki jih gojimo glede najbližje bodočnosti, da ne zaigramo za vselej »jadranskega vprašanja«. Obseg vseh onih dogodkov, dnevnih pripetljivosti in čestih predznakov nas opozarjajo na nemudno in neobotljivo pripravljenost napram lokavosti, ki so se je navzeli najbližji in najupravičenejši dediči habsburške zavrtnosti, dediči dvoglavega orla — zadušenega pri Vittorio Veneto — ki vnovič poganja v Zagrebu in v Beogradu.

Mi sicer ne oporekamo z ozirom na pogodbe, da politična prava, diplomatske napake, mednarodne prilagoditve itd., podeljujejo zmagujočemu narodu znatno in neznatno popustljivost napram premaganemu narodu — ali takemu, ki mu je bilo pomagano, da premaga svoje tlačitelje — ki prebiva na neizpodbitno njegovem ozemlju, pridobljenem po pravici skoro potem narave same, ako že ne vsled zgodovine in tradicije.

Dovoljujemo tudi nekaj modus vivendi, prenosljiv med dvema sosedoma, izmed katerih eden je postal sobivalec le nasilno ali z zahtevo, le z zvijačo ali lažjo.

Uvažujemo celo njune medsebojne pogodbe s trgovsko, gospodarsko, politično zvezo itd. Vse je potemtakem dopustno, vendar pogojno! Storitvi moramo to le s soglasnim dogovorom stanovitve in resnične poštenosti, ki bo jamčila, da obvlada

obe strani dobra volja zaokrožiti za vselej kočljivi oklepaj, odnehati za vselej s prekanjem ter razkrojiti vsako razdraženost v dosego gmotnega in duševnega priboljška, ki bi dovoljeval živeti in vplival na življenje obeh nasprotnikov.

Sedaj pa! Na eni strani, odnosno na drugi strani Jadrana, je popolnoma in izzivajoče izginila iskrenost, zaupljivost in najenostavnejša obzirnost. Ne opazujemo kaj uganja in kaj pravi vlada SHS. Marsikatera vlada — in zlasti ona — je le redkokdaj izraz ljudskega čustvovanja, izraz onega naroda, ki ga uradno zastopa.

Tudi bivša avstrijska vlada je bila strogo korektna napram Italiji in to celo tedaj, ko je — v okviru trozveze — kovala v Juljski Benečiji in v Dalmaciji najnasilnejše protitalijanske naklepe.

Potemtakem ne smemo presojati jugoslovenske zvestobe do Italije iz izjav Pašića in Ninčića, pač pa po splitskih in šibenjskih mučnikih; po zahrbtnih napadih na italijanske šole in cerkve; po skoro splošnem zatiranju naše trgovine in naših obrtnikov po odkritem in nebrzdanem srušnem slehernemu našemu znamenju prosvete in civilizacije; po nasilnem zapostavljanju našega jezika ter — Bog nas varuj — po hrupnih navalih protitalijanskih izgreznikov v kavarnah v Zagrebu, Splitu, Trogiru, Dubrovniku, Ljubljani i. dr.; po neštevilnem in vsakovrstnem kljubovanju, naperjenem proti nam od strani Srbov, Hrvatov, Slovencev in Rusov na meji, v carinskih uradih, na poslaništvih, v prodajalnah, na trgih itd. itd.; po zapovednih šikanah pri zaplenjenju in — n. pr. v Dalmaciji — celo napram lastnim podanikom, zato da jih od-tujijo od Zadra ter jim onemogočajo in otežkujejo preskrbovanje bivšega glavnega mesta — ki bi ga oni sami radi spravili v položaj gladi — in potem po čestih sporih pri ribolovu, malem in velikem obrežnem trgovanju, lovu, pomorskem in obrtniskem tekmovanju in naposled celo po onih malih poldiplomatičnih ubodcih od strani jugoslovenskih poslanikov, ki ne razobešajo zastave, kot naši prijatelji, ob vseh velikih italijanskih narodnih svečanostih.

Lahko bi še nadalje razpredelil svoje litanije — o neiskrenosti zavezniške rapalske pogodbe, namreč naroda SHS, kajti dasi so zanostno značilne, se vršijo še nadalje dan za dnem in obetajo trajati večno baje ali vsaj, dokler — kakor pravijo Trumbić, Biankini in tovariši — dokler Italija ne povrne Zadra Jugoslaviji; ali pa — kakor trdi Radić, dokler Hrvatska ne pridobi Reke in Zadra, dokler — kakor pravijo skoro vsi jugoslovenski visokobodniki, ki so praveci blazniki, godni, da se jih zveže, in ki niso drugega kot beogradski, zagrebški in ljubljanski krošnjari — dokler Jugoslavija ne zadobi svojih mej ob Soči, vstevši Trst, Pulj in Gorico...

Menim, da ta naštevanka, navzlic še vedni svoji skromnosti, utegne zadostovati vsakemu Italijanu — neizvzemši velečastnih gg. Sforza, Amendola, Albertini, Salvemini Nitti, Giolitti itd. — v pravilno pojmovanje balkanske poštenosti vobče in srbskohrvatske posebej, vočigled vsaki sprejeti spojitvi, izražani ali miselni, izrečeni ali zamolčani, v besedi ali pisavi rapalske pogodbe ali v podpogodbah v Sv. Margariti Ligurski v Opatiji, v Benetkah itd.

Dolžnost Italijanov, vseh Italijanov bodi torej le ta, da se zavzamejo za obupnoglasi klic bolesti, ki odmeva že štiri leta od Reke do Zadra, do Trogira, do Splita, do Viša, do Kurčole itd., klic vsega tega ljudstva — ponavljam vsega — hrvatskega, dalmatinskega in italijanskega, ki je žrtvovano, preganjano, mučeno od preslepljenih diplomacij. Pozor — velečastni Mussolini — da Mare Nostrum, ta naš Bridkostni, to italjsko jezero, ta veliki beneški Ribnik, to znamenito tržaško, reško trgovišče ne postane v malo več nego dvajsetih letih, Slovansko morje! Na potu je že!! Primorka.

Ne straši se pomagati organizaciji, ki je potrebna narodu, tudi če so njeni nasprotniki še tako številni!

Novi ameriški predsednik Coolidge.

Trboveljska premogokopna družba.

Uspeh našega napada na g. n. ni izostal. Podatki iznešeni v našem listu so bili tako tehtni, da so tudi tega mogotca, ki misli sicer da zanj ne veljajo zakoni, primorali, da popravi, kar je zagrešil. Seveda zakriva svoj poraz, toda to na stvari ne menja, uspeh je tu, kar spričuje sledeč odlok:

Prepis!

Ljubljana, 27. novembra 1923.

P. n.

Rudniško ravnateljstvo.

Za časa stavke se je delavstvu odtegnil po § 55 zakona o zavarovanju delavcev dvojni prispevek za bolniško blagajno in sicer na delavstvo in podjetje odpadajoči del. K temu je bila družba po omenjenem zakonu popolnoma upravičena.

Da olajša družba delavstvu težak položaj, v katerega je prišlo vsled brezvestne agitacije svojih voditeljev, pokloni ista delavstvu oni del prispevka za bolniško blagajno, kateri odpade na podjetje in prevzame prostovoljno vplačilo tega dela. Prosimo, da se to z bratovsko skladnico obračuna in delavstvu pri prvi priliki že vplačana polovica prispevka za bolniško blagajno vrne.

Pripomnimo, da bodoče v sličnem slučaju družba ne bi bila več v stanu na ta način izkazati delavstvu svojo dobrosrčnost in upamo, da se bo ta tudi od strani delavstva z uspešnim delom priznala.

Prednje se naj z oglasom takoj razglasi delavstvu.

Srečno!

Trboveljska premogokopna družba.

Ing. Klinar m. p.

Skubec m. p.

Povdarjamo, da družba nikakor ni bila opravičena do odtegljajev in jih je samolastno naložila delavcu, ki ga že itak do krvi izsesava. Mi smo to v naših prejšnjih številkah točno dokazali. Vstali smo na obrambo za pošteno stvar in dosegli uspeh, h kateremu iskreno častimo našim delavskim Orjunam. Gledali bomo tudi v bodoče tej krvopiji na prste in vodili proti njej neizprosno boj do končne zmage in smo prepričani, da nas bo tudi v bodoče podpiralo naše zavedno delavstvo, ki dobro ve, da se borimo nesebično za njegove koristi.

La marcia su Roma.

Obletnice zmagovitega pohoda fašistov na Rim se je udeležila v znatnem številu tudi kraška legija, sestojeca iz slovenskih fašistov. Naš zaupnik, ki smo ga delegirali k tej slavnostni maskaradi, nam je poslal poročilo o tem potovanju. Poročilo je zelo ironično in ga prinašamo samo v ekscerptu.

Dolga vožnja do Rima je zelo utrudila delegacijo slovenskih fašistov in vse do Rima ni bilo nikakega navdušenja in poleta. Pri glavni paradi pa so se vendar fašisti naše krvi odlikovali pred vso ostalo družaljo, ki se evfemistično imenuje »milizia«, da jih je sam »Duce« pozdravil posebej, jih pohvalil in si jih izbral za častno stražo za čas slavnosti.

Zmagonosnega razpoloženja je bilo med deleg. malo, govorilo se je večinoma o jedi in potnih stroških. V sredo večer so dali Rimljanje pozdravni večer z dobrodošlico kraških fašistov. Ti so prikorakali na slavnostni prostor med petjem naših narodnih pesmi: »Regiment po cesti gre, Je pa davi slanica pala« i dr. Rimljanom se je ta dijaklet latinski zdel sicer malo čuden, vendar so jim melodije ugajale, tako da so na večer vstali in stoji poslušali pesem »Hej Slovani«, ki so jo naši udeleženci peli stoji in kolikor mogoče svečano.

Naslednji dan je bila avdijenca pri Mussoliniju. Ponižni so stali naši Kraševci pred velično fašistovsko, dekan Štolfa je govoril zelo previdno in politično, pohleven je bil g. Mohorčič, župan Žužek iz Mavhinja, pa je pokazal, odkod je doma: bil je zelo predzren! Govorilo se je o vojni odškodnini, o solah in o marsičem drugem. Mussolini je odgovoril na vse: »Italija zasluži, da jo spoštujete in bo tudi ona vse spoštovala.« Kaj je Pitija mislila, trdi kraševci še danes ne vedo.

Drugi dnevi so bili dnevi preprirov in kletvine. Moramo pa priznati,

da so bili fašisti te dni tudi Slovencem pravični. Nabrežinski De Cilia je opsoval šempoljskega seržanta s »ščavom« in je bil takoj kaznovan z zaporom. Naši ljudje so se čudili povodu tolikih parad in slavnosti, ko so izvedeli, da fašisti niso osvajali Rima proti strojnimi puškami, to-povom in minam in pravzaprav niso pojmi, kak zmagonosen pohod naj bi bil ta rimski pohod. Pomnijo namreč Italijane še s Soče, ko se je geslo »Eja, eja alala« glasilo še iskreno: »Ajuto mama mia.« Tudi okupacija naših krajev pod belo zastavo jim ni mogla imponirati, tem manj jih je mogel navdušiti padec Rima v oblast fašistov, kjer ni počilo vsega deset strelav.

Lahko rečemo, da so se mnogi naši fašisti iz oportunizma odrinili zelo razočarani iz Rima. Besede, besede, to je vse kar so slišali. »L' Italia è una buona madre« jim je govoril Canella, neki kraševce pa je med par »ošitjami« dostavil: »Buona si, ma senza latte.«

Proslava v Trstu je bila nadvse klavrna, v kroju je nastopilo le 40 regnicolov, slovenski fašisti pa so se lepo zmazali domov, kjer si zdravijo moralne, materialne in chiantijeve mačke.

A rivederci ala prossima marcia su Roma!

Na nekem takem pohodu bomo sodelovali tudi mi! Bodite pripravljeni, signori!

Stavbenik Rudolf Ročak v Trboveljah izvršuje vsa stavbena dela.

„Transformator“.

Naša borba proti temu podjetju se je pričela takoj, ko smo zvedeli kako zagrizeno nemško gnezdo se skriva za tem naslovom. Prepričali smo se, da je malo nemških podjetij na našem ozemlju, ki bi bila tako sovražna našemu življu kakor ta tvrdka. Višek ironije pa je, da drži nad tem podjetjem svojo zaščitno roko g. prof. Dr. Milan Vidmar, ki se je pokazal na vse naše prošnje in grožnje popolnoma gluhi in celo nasproten. Pri tem velikem narodnjaku se pač nacionalnost konča pri grošu.

Nad takim podjetjem kakor je »Transformator« budno pazimo in gledamo, da jih zgrabimo za vrat ob vsaki priliki. Ni pa dovolj, da jih za vrat zgrabimo mi, zahtevamo to tudi od naših državnih oblasti, zahtevamo da neizprosno pritisnejo v prvi vrsti naše nacionalne nasprotnike, kadar greše proti državnim zakonom. Nikdar pa ne bomo dovolili, da se daje takim podjetjem zaščita in bodemo v takih slučajih nastopili pot javnosti, da se ista prepriča kake »krivice« se gode našim Nemcem.

Glavna oseba tvrdke »Transformator« je administrativni ravnatelj g. Mavrer, avstrijski državljani in zagrozen naš nacionalni nasprotnik. Ta možakar je po izjavi tehničnega ravnatelja g. dr. Milana Vidmarja dobil na podlagi propisa C. Br. 61602 dovoljenje, da sme brez znanja tvrdka, toda na njen račun uvoziti mineralno lje slobodno carine. Olje pa bi se moralo porabiti v industrijske svrhe, toda dokazano je, da je g. Maurer oziroma tvrdka »Transformator« olje prodajal. Tako postopanje pa ima za posledico obično 10kratno kazen carinske pristojbine. Da se ustanovi dejanski položaj sta bila na lice mesta odposlana dva carinska uradnika, ki sta dejstvo nepobitno dokazala. Toda iz nam nepoznatih razlogov ta dva uradnika nista postopala tako kot bi morala in naš dični g. Maurer se je žurno odpeljal v Beograd, da s pomočjo svojih velikih zaveznikov izposluje zaščito. Te zaščite je bil že itak deležen, ko je protizakonito dobil pogodnost C. Br. 61602 do katere imajo pravo samo industrijska podjetja ne pa trgovci.

Za danes informiramo javnost le v toliko o tej zadevi, ker se še preiskava vodi — ker pričakujemo da bode imela tudi pozitiven uspeh, bomo pa budno pazili in iznesli vse detailje, če bi se dogodilo, da se zadeva »Maurer Transformator« »zabašuri«.

ZA SVOJO DRUŽINO VZAMEM IZKLJUČNO LE VAŠE TESTE-NINE

je priznal eden največjih trgovcev z delikatesami v Trstu potniku tovarne testenin v Ilirski Bistrici. Mož, ki pozna in ima na razpolago najboljše izdelke, ve kaj je dobro.

Dopisi.

Iz Radovljice. Veličastno zborovanje Gorenjskih Orjuna menda nič kaj ni razveselilo nekaterih naših najbolj dalekovidnih politikov. Najrazličnejše govorice in laži razširjajo, toda narod naš jim ne veruje več — kot odgovor na klevete se samo širijo naše vrste, vsled česar jim samo moramo biti hvaležni za njihovo vspešno agitacijo.

Samo nekaj se nam zdi čudno! Kje dobiva toliko energije nadebudni pobič Lojze Zalokarjev? Dobro, gospodič, mi sprejemamo prav radi napovedani boj, videli bode, da resnica zmaga vedno, videli bode, da je resnično ono kar trdite, da kmalu v Radovljici ne bo treba več dimnikarjev — razlika je pa samo ta, da bodo ti dimnikarji postregali saje najprej vam z jezika, dočim se v posle dimnikarjev ne bomo prav nič spuščali — mnogo hvaležnejše delo nam odmerja nacionalna zavest. Da bo pa naše delo pri odstranjevanju saj z vašega jezika lažje, bomo najprvo sporočili ravnatelj kranskih gimnazij, da vam pove, kako daleč sega teritorij vam dopustnega delovanja. — Predno pa bode razpravljali vprašanje, kako nas ugledni ljudje spoštujete. Vam povemo samo to, da je pri določevanju ugleda med nami velika diferenca — nikakor pa ne smatramo za ugledne one, ki klečeplazijo samo na migljaje — ugled uživa pri nas samostojen človek, po duši in volji, ki je zmožen voditi sam svoje misli. Predno pa bomo šli med ugledne vas, vi mali Lojzek, si bode pač morali še parkrat prečitati knjigo o lepem vedenju, da se bode vsaj znali vesti na javnih pleših, ki pa so vam sicer po disciplinarnem redu še prepovedani.

Svarimo vas, Lojzek, da nas puščate pri miru, ker ni naša naloga, da se pečemo s politično tako zapeklanimi reveci — v take malenkosti se bomo spustili šele, ko nam bo zadosti in takrat bo za vas večjega pomena. Za nas pa ste sedaj še malenkost in pri vas ne bomo iskali zrna med prevelom, ker bi ga ne našli, vendar pa bomo prosili boga, da vam razsvetli vašo pamet. — Zdravo!

Zagorje ob Savi. Dne 1. decembra je Orjuna v zvezi z drugimi društvi proslavila 5. obletnico našega narodnega ujedinjenja. Proslava se je vršila v Sokolskem domu. Otvoritveni govor nam je podal bratjnik, ki nam je krasno in pretresljivo podal kratko mukopolno borbo za naš spas, ki je šla končno čez Golgote albanjskih gora, tja do tužnega Kajmakčalana do zmage. Oporzil nas je tudi na plevel, ki raste med nami, uživa naš plod in hoče na vsak način zrušiti našo krepko mlado državo. Gospica Tauferjeva nam je v srce segajoči deklamaciji »Glasi od Adrije«, orisala tužni položaj naših bratov onkraj provizorije meja. Z deklamacijo Gregorčičeve »Pepelnice noči« smo ž njo vred zaklicali bratom onkraj naših meja: »Vstani, borni narod moj, dozdaj v prah teptan, pepeln dan ni dan več Tvoj, Tvoj je vstajenja dan.« Dva srčkana mlčka Hrvat in Slovenka, sta nas v ognjeviti deklamaciji bodrila na skupno delo in slogu.

Hvala in čast gdč. Prestorjevi za spretni aranžma. Ko je zapelo Glasbeno društvo tri kitice državne himne, je bila slavnost končana. Mi kličemo vsem, kakor klic iz daljave: »Ne ohranite to, kar ste slišali, kar ste čutili, samo od danes do jutri. Ohranite za večno v spominu.« Zagorski javnosti pa kličemo: krepko na delo, pulimo plevel, ki zarašča našo krasno dolino. Sprevidite že vendar enkrat, da je edino v krepki naciji spas Jugoslovenskega roda. Krepko na delo. Vsi v naše vrste. Jačimo sile za poslednji zmagoslavni boj. Našemu dobremu delavstvu pa kličemo: ne verjemite več ljudskim zapeljivcem. Združite se v naših vrstah in videli boste, da bo kmalu prišla stara pravda i za vas. Vsakdo je dobrodošel, samo da je Jugoslovan, pošteni in da čuti isto kar mi. Bratje! Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi.

V Brežicah marsikaj ni tako, kakor bi moralo biti. Vendar pa je opaziti nekaj zboljšanja. Bomo videli, da-li bo držalo.

Poplave smo se komaj rešili. Voda je naredila v okoliških vaseh ogromno škodo. Pohvalno je omeniti člane tukajšnje Or-ju-ne, ki so šli v deroči vodi s čolni reševati blago svojih bližnjih.

Tudi pri nas smo praznovali peto obletnico ujedinitve. Toda ako bi ne priredilo učiteljstvo in učenci meščanske šole nad vse lepo vspele proslave, bi bil praznik ujedinitve precej klaverno izpadel. Vsa čast učiteljstvu meščanske šole, ki je v kratkem času imelo tako lep uspeh. — Le tako naprej!

Želeti bi bilo, da se proslave našega največjega narodnega praznika vedno udeležijo širši sloji.

Društva korporativno — gg. hišne posestnike, kateri niso razobesili zastav nujno vabimo, da to pri prihodnji priliki zanesljivo store, sicer pridemo z imeni in raznimi grehi dotičnikov na dan.

Miklavžev večer v Brežicah na 5. t. m. je bil zelo primeren. Zlasti saljni nastopi članov dramatičnega odseka so bili umestni. Ožigosana je bila plikost malomestne inteligence, ki se izogiba vsakemu nacionalnemu delu.

Vabimo vse dobromisleče ljudi iz Brežic in širše okolice k skupnemu nacionalnemu delu, ki bo vsem stanovom v korist. Le v skupnem nastopu nam bo dana prilika, da izčistimo Brežice raznih renegatov in sličnih sovražnikov naše nacije, s čimer bo zboljšano tudi blagostanje iste.

Poljčane. Skromno kakor vedno obhajamo narodne in državne praznike, smo tudi obhajali praznik ujedinitve dne 2. decembra. Tokrat je bila naša skromnost še večja. Prvikrat po prevratu — odkar je tukaj požarna bramba v slovenskih rokah — je manjkala ta pri tem narodnem prazniku. Vseh narodnih praznikov se je udeleževala korporativno, praznika ujedinitve tokrat niti ne po deputaciji. Kaj je temu vzrok? Da vzroki so nam jasni. Zgodilo se je to zategadelj, ker danes v odboru gasilnega društva manjkajo ljudje, ki bi imeli narodno zavest. V odboru gasilnega društva Pekel - Poljčane so bile sile na delu, ki so izrinile vse narodno čuteče elemente. Ne bomo na tem mestu razpravljali o stvari natančneje, vendar pa izjavimo našim narodnim dvoživkam, da je gasilno društvo za nas velikega pomena, in da ne bomo dopustili nikakega divjega zakona v društvu z našimi protinarodnimi elementi. O tem se bomo pomenili še pred občinim zborom društva na pristojnih mestih.

Službene objave.

Znaki. Ponovno opozarjamo naše organizacije, da smo prejeli veliko število članskih znakov iz Češke. Ker smo investirali v njihovo plačilo veliko denarja, nujno pozivamo mestne odbore, da nemudoma krijejo svoje potrebe.

Oblastni odbor.

NAŠI LISTI.

Glasom sklepa Velikega kongresa vseh Orjun v Splitu pozivamo vse mestne organizacije, da naroče po en izvod sledečih uradnih organov našega pokreta:

Pobeda — Split (centralni organ), Vidovdan — Novi Sad, Orjuna — Zagreb, Orjuna — Ljubljana, Sumadijska Orjuna — Kragujevac.

Sicer bi na naš centralni organ »Pobeda« moral biti naročen vsak član; toda ker je to praktično neizvedljivo, prosimo mestne odbore, da pridobijo v krogu svojih članov čim več naročnikov nanj.

Izvršitev našega poziva glede naročila označenih listov imajo me-

stni odbori v roku 14 dni javiti Oblastnemu odboru.

Ob tej priliki opozarjamo Mestne organizacije na stalno rublko v našem organu pod zaglavjem »Službene vesti«; le-te nadomeščajo svoječasne okrožnice z manj tajno vsebino. Vsekakor pa so te »Službene vesti« uradni glasnik oblastnega odbora ter je dolžnost mestnih odborov, da jih pri sejah prečitajo.

Pesem »Ujedinitve«. Oblastni odbor »Orjuna« v Ljubljani je ob priliki proslave praznika »Ujedinitve« s pesnikovim privoljenjem založil večje število Alojz Gradnikove pesmi »Ujedinitve« v obliki razglednice. Nacionalna dolžnost naših organizacij je, da naroče večje število razglednic v propagandne svrhe. Cena razglednic 1 D, mestni odbori in preprodajalci 25% popusta.

Ako želijo naše organizacije slik s kongresa vseh Or-Ju-Na, naj se javijo pri oblastnem odboru, ki jim da potrebne informacije.

Naš pokret.

Mestna Orjuna Krakovo-Trnovo odvarja s 17. t. m. svoje društvene prostore na Opekarski cesti 31. Uradne ure dnevno od 18. do 20. ure.

Zahvala. Podpisani odbor čuti dolžnost, da se zahvali svojim članici ge. Olgi dr. Božičevi za njeno vzgledno in požrtvovalno delovanje za organizacijo, ki je v obilni meri pomagala k napredku našega pokreta v Celju.

Mestni odbor Orjune, Celje.

Trbovlje. V nedeljo, dne 23. decembra 1923 se vrši ob 3. uri popoldne v dvorani G. A. Forte na Vodah plenarni sestanek. Od članstva zahtevamo polnoštevilno udeležbo, ker bo poročal naš delegat o kongresu v Splitu. Somišljeniki dobro došli.

Odbor Trbovlje.

VSEM ZAVEDNIM TRGOVCEM IN OBRTNIKOM.

Celjska Orjuna je poslala vsem slov. trgovcem in obrtnikom tablice z napisi: »Govori svoj materin jezik — Svoj k svojim«, katere so z zadovoljstvom sprejeli. Vendar pa opazamo, da so nekateri gospodje obesili tablice na nevidna mesta. Pozivljamo jih, da jih razobesijo v svojih lokalih na vidna mesta, da pridejo do veljave, kar je za Celjane, ki še vedno podpirajo Nemce in kaj radi nemškutarijo, neobhodno potrebno.

Mestna Orjuna, Celje.

Org. jugoslovanskih nacionalistov v Celju priredi na predvečer rojstnega dne našega kralja dne 17. t. m. ob 7. uri zvečer bakljado združeno z obhodom po mestu. I. akcijska četa ima zbor ob 7. uri pred Narodnim domom. Udeležba za vse akcijske obvezne. Pozivamo meščanstvo da se udeleži bakljade v čim večjem številu, da dostojno proslavimo rojstni dan kralja.

Orjuna, Celje.

Organizacija jugoslovanskih Nacionalistov v Ljubljani priredi v areni »Narodnega doma« Silvestrov večer. Spored: 1. Godba. 2. Deklamacija. 3. »Oj, ta slivovka«, burka v 1 dejanju. 4. »Micka se ženi«, komični prizor. 5. »Komični čarovniki«, komični prizor. 6. »Postrešček štev. 13«, komični prizor. 7. »Prvi na plesu«, komični prizor. 8. Novoletni govor. 9. Alegorija. Med posameznimi točkami poje kvartet Or-Ju-Na. Po polnoči ples. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina prosta.

Mestna organizacija Orjuna Rakek priredi dne 22. t. m. točno ob 20. uri v salonu restavracije A. Domicek, Rakek, svoj redni letni občni zbor z občajnimi sporedom.

Posnemajte. Brata Turk Rajko in Polde Z. sta povodom godovanja darovala vsak po 500 Din mestni Orjuni Ljubljana, za kar se jima

podpisani odbor najiskreneje zahvaljuje. — Odbor mestne Orjune Ljubljana.

Posnemajte! V fond »Orjune« so darovali: Dr. — Ljubljana po položnici Din 148, Neimenovani Regaška Slatina Din 9, Neimenovani od tvačke »Alko« Din 500. Skupaj Din 657. Iščemo knjigovodjo - dopisnika večjega srbohrvaščine, nemščine in enega svetovnih jezikov (ital, franc. angl.). Le Orjunaši naj pošljejo svoje ponudbe na upravo Orjune. —

Kronika.

Neosnovani očitki. — »Jutranje Novosti« od 14. t. m. prinašajo v rubriki »Dnevne novosti« pod zaglavjem »Demokratski nacionalizem« zelo neprevidezno notico, ki nas tangira le v toliko, da skuša njihov izveščitelj očitati mestnemu odboru celjske Orjune zaspanost v izvrševanju svojih narodnih dolžnosti ob priliki intervencije imenovane organizacije radi krivičnega odpusta dvojice domačih delavcev iz tovarne Wildi-Jadranska banka na Polzeli. To pa baš v času, ko je intervencija naše celjske organizacije v pravem in polnem teku. Priporočali bi glasilu »Jadranske banke«, da se pred priobčitvijo takih očitkov primerno informira o objektivnosti svojega poročila, posebno radi tega, ker je vendar »Jadranska banka« kot solastnica tvornice Wildi pri celi zadevi zainteresirana.

V pojasnilo neinformiranosti ali zlobnih namenov v tem članku naj služi dejstvo, da dr. Ernest Kalan, predsednik celjske JDS, ni odbornik celjske Orjune, temveč samo njen član, ki v tej svoji lastnosti nima nikake ingerence na sklepe in podvzete korake mestnega odbora celjske Orjune. Sicer pa bo nadaljni razvoj tega slučaja v kratkem jasno izpričal nepristranost v nastopu naših organizacij.

Novi ljubljanski veliki župan. Ljubljanski dnevniki so v petek priobčili iz Beograda vest, da je ministrski svet sklenil imenovanje gosp. vladnega svetnika Teodora Sporna za ljubljanskega velikega župana. Če do izida tozadevnega ukaza ministrski svet ne umakne svojega sklepa, je torej pričakovati, da dobi po dolgi vakanci vladna palača na Bleiweisovi cesti svojega novega gospodarja. Naša organizacija pozdravlja novega velikega župana v pričakovanju, da bo znal čuvati naše nacionalne interese boljše kot sta to storila njegova dva prednika.

Manifestacija jugoslovanskih nacionalistov v Mariboru. V nedeljo, 16. t. m. se vrši ob 17. uri svečano zborovanje naših nacionalistov v veliki dvorani »Narodnega doma«. Po zborovanju se formira pred »Narodnim domom« povorka, na čelu ji nacionalisti v kroju z razvito državno zastavo, ki krene po Tattenbachovi, Sodni in Aleksandrovi ulici do kolodvora, od tam čez Kolodvorsko ulico na Zrinjskega trg in pred okrajno glavarstvo, nato pa skozi Slovensko in Gosposko ulico na Glavni trg, kjer se povorka po odpevanju narodne himne razide. Med povorko bo svirala godba »Drave«. Pozivamo narodno občinstvo, da se te narodne manifestacije udeleži polnoštevilno.

PETINDVAJSETLETNICA.

Gospodarsko napredno društvo za šentjakobski okraj v Ljubljani proslavi petindvajsetletnico svojega obstoja v dneh 15., 16. in 18. decembra 1923.

V soboto dne 15. decembra ob 8. uri zvečer se vrši v dvorani »Kazina« koncert, na katerem se izvaja poleg drugih točk tudi P. H. Sattnerjeva »Jeftejeva priesega«, kantata za mešan zbor, soli in orkester.

V nedeljo 16. decembra ob 11. uri dopoldne istotam slavnostni občni zbor društva, zvečer ob 8. uri zabavni večer s plesom.

V torek dne 18. decembra pa uprizaro »Šentjakobski gledališki oder« v svoji gledališki dvorani, Florjanska ulica 27, I. nastr. zajedno kot stoto predstavo »U. Donadinjevo« dramo »Brezdno«.

Več na lepakih in posebnih programih.

Ker je čisti dobiček namenjen v kulturne svrhe društva, vabimo p. t. občinstvo, da se proslave udeleži v kar največjem številu.

KONKURZ.

Za prijem pitomca u Strojarsku (Mašinsku i Električarsku školu Ratne Mornarice.

Na osnovu rešenja gospodina Ministra Vojske i Mornarice Pov. M. Broj 4487/A od 16. oktobra tek. godine primiće se u toku meseca januara 1924. godine u Strojarsku (Mašinsku) i Električarsku školu Ratne Mornarice u Djenoviču (Boka Kotorska) za pitomce do 75 mladića iz gradjanstva, koji će se uvrstiti u dve paralelne klase, i to strojarsku i električarsku sa 12 meseci trajanja. Uvrštenje sposobnih kandidata u jedan ili drugi tečaj izvršiće se po prijavi pojedinog kandidata.

Konkurzi su rasposlani svim vojničkim vlastima kao i gradjanskim poglavarstvima svih većih mjesta a može kod ovih i kod našeg uredništva uzeti na uvid.

Sramotni oder.

Priporočam Vam, da izpostavite na sramotnem odru »Tovarno kemičnih izdelkov d. d. v Šoštanju«, katera še vedno ne more pozabiti svoje blažene nemščine v dopisovanju s slovenskimi podjetji.

Na isto mesto Vam priporočamo tukajšnjega trgovca Zselesen, kateri še vedno razpošilja slovenskim tiskam tiskovine v nemščini, kakor »Eisenhandlung Pettau«.

Svetujemo mu, da odstrani »im prej tisti« Pettau, ki že davno ne obstoja več in da se posluži sloven-

skih tiskovin, ker bi mu sicer v to pripomogla Orjuna.

Prihodnjč bomo imenovali še druge, s slovenskimi žulji obogatele nemčurske trgovce itd.

Nacionalist.

Književnost.

Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje. Splošna knjižnica št. 11. Ljubljana 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. Strani 90. Cena broš. knjigi 12 Din, vez. 17 Din.

»Peterčkove poslednje sanje« so znane že iz tistih dni, ko so se pojavile na odru ljubljanskega dramskega gledališča. Nekateri so jih hoteli ubiti za vsako ceno in so streljali z najtežjimi topovi vanje. Nazadnje se je oglasil celo Zupančič v obrambo. Tako so ostale na odru, mladina jih je z veseljem hodila gledat, in je bila zadovoljna z njimi. Zdaj nam prinaša to lepo božično povest v svojem enajstem zvezku tudi »Splošna knjižnica«. Prepričani smo, da najde tudi v knjigi mnogo prijateljev. Tudi odrom po deželi je sedaj ta igra odprta, kajti cena knjige je tako nizka, da si lahko nabavi vsak oder zadostno število izvodov in se nikomur ne bo treba mučiti s prepisovanjem vlog. Poleg tega je pisatelj dodal jasna navodila, kako je prirediti delo brez škode tako, da ga lahko uprizarajo tudi manjši odri. Z željo, da bi to delo pomagalo izrinuti tujo, dostikrat ničvredno navlako z naših odrov, »Peterčkove poslednje sanje« prav toplo priporočamo.

Sokola I. naraščaj in deca proslavi v ponedeljek, 17. t. m. ob 4. uri popoldne na Taboru svečano »Ujedinitve« in krstni dan kralja Aleksandra. Vzored obširen in raznovrsten. Starši, članstvo in prijatelji dobro došli! Zdravo! — Mladinski odsek.

Mestna Or-Ju-Na. v Trbovljah naznanja tužno vest, da je njen član, brat

Pavlovič Ernest

dne 12. t. m. v 21. letu starosti nenadoma preminul.

Pokojnika priporočamo v blag spomin!

Trbovlje, dne 13. decembra 1923.

Predno kupiš, oglej si izložbo pri A. Šinkovic nasl. K. SOSS
Prodaja do konca meseca z 10 do 20% popustom.

AUTOMOBILE

kolesa, motorje, pnevmatiko vseh vrst, olja, bencin in druge potrebščine ima vedno v zalogi

F. Florjancič
LJUBLJANA.

Otroški vozički!

več vrst. DVOKOLESA raznih modelov, najnovjši motorčki ameriškega tipa »EVANS«. Velika zaloga pnevmatike in delov po najnižji ceni. Sprejemamo tudi vsa popravila, emailiranje in ponikanje, »TRIBUNA« F. B. L. tovarne dvokoles in otroških vozičkov

Ljubljana, Karlovska 4.

Za Božič in Novo leto inserirajte v »ORJUNI«.

Če pa želite inserirati tudi v drugih listih, nam to naznanite in mi bomo oglase izročili tudi drugim upravnistvom v objavo.

Manufakturna veletrgovina Hedžet & Koritnik LJUBLJANA

Médicinal-Cognac

Zahtevajte samo:

Médicinal-Cognac

„Médicinal-Cognac“ z modrim križcem
„Jamaica-rum“ z modrim križcem
„Cognac-rum“ z modrim križcem
„Citron-rum“ z modrim križcem
„Médicinal-pelinkovac“ z modrim križcem
„Najfinejše crem likerje“ z modrim križcem
„Slivovka in brinjevec“ z modrim križcem

„ALKO“, Ljubljana.

Poravnajte naročnino!

Autogaraža
autodelavnica

A. THALER
LJUBLJANA
GLINCE 37.

MODNA TRGOVINA

A. Šinkovič
NASL. K. SOSS

LJUBLJANA
Mestni trg 19.
CENE ZMERNE!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena in izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.
Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku.
— Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole.
Risnike, dnevniki in beležnice.

NAJVEČJE VESELJE
za Božič

napravite
svojim dragim z nakupom
prvovrstnega pisalnega stroja
ki ga dobite
na obroke pri

THE REX, Ljubljana
Gradišče 10 Telefon 268

MERAKL

barve, mastila, lake,
kit, klej, emalie, čopiče in zjamčeno
čisti firnež

najboljše vrste nudi
tovarna

Medić, Rakovec, Zankl
d. z o. z.

Maribor Ljubljana Novisad
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:
LJUBLJANA-MEDVODE

Gradbeno podjetje

ING. DUKIĆ IN DRUG

LJUBLJANA
BOHORIČEVA ULICA 24

Carinsko-posredniški in špedicijski bureau
GROM

Centrala: Ljubljana, Kolodvorska ulica šte. 41
Podružnice: Zagreb, Maribor, Jesenice, Karlovac, Koprivnica, Osijek, Sušak, Beograd Trst.

Inserirajte v „ORJUNI“!

SLOGRAD
Slovenska gradbena in industrijska d. d.
Tel. inter. 189. Tel. inter. 180.
Tehnična pisarna LJUBLJANA, Spodnja Šiška, Frankopanska ulica 151.

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vse vrste vodnih naprav na podlagi 25 letnih izkušenj. Specialiteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovod.
Zastopa: Patent Dr. inž. Emperger-a za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z litoželeznimi vložki za visoke tlačne napetosti (kakor pri skladiščih, „silo“-mostovih in podobno). Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov. Parna žaga.

IVAN ZAKOTNIK
mesni tesarski mojster
Ljubljana, Dunajska c. 46. Tel. 379
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostreže za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

TRGOVSKA BANKA D. D. LJUBLJANA

Podružnice:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 1.

Brzojavni
TRGOVSKA.

(PREJ SLOVENSKEA ESKOMPTNA BANKA)

Kapital in rezerve Din. 17.500.000.—

Telefoni: 189,
146, 458.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Ekspoziture:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici).

